

1.Александров О.І. Стратегія сталого розвитку регіону / О.І. Александров, О.В. Половян, О.Ф. Коновалов [та ін.]; за заг. ред. І.О. Александрова / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк: Ноулідж, 2010. – 203 с.

2.Вавілов А.П. The Russian public debt and financial meltdowns. – Лондон: Palgrave Macmillan, 2010. – 300 с.

3.Корнєєв В.В. Фінансові посередники як інститути розвитку. – К.: Основа, 2007. – 192 с.

4.Закон України “Про основи національної безпеки України”; від 19.06.2003 № 964-IV (поточна редакція від 13.10.2012). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/про_основи_національної_безпеки_України.

5.Офіційний сайт Міністерства фінансів України. <http://www.minfin.gov.ua/>.

Отримано 21.03.2013

УДК 338.246 : 332.8

В.І.ПІТЯЄВ, канд. екон. наук, Н.С.ГЕТАЛО

Харківська національна академія міського господарства

ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛЬНОГО ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

Розглядається управлінський та фінансовий облік енергозбереження. Виконано моделювання інтегрованої системи стимулюючих механізмів енергозбереження.

Рассматривается управленческий и финансовый учет энергосбережения. Выполнено моделирование интегрированной системы стимулирующих механизмов энергосбережения.

Management and financial account system for energy-savings has been examined. Modeling of the integrated system of stimulating energy-savings mechanisms has been performed.

Ключові слова: підприємства ЖКГ, енергозбереження, стимулююче регулювання енергозбереження, управлінський та фінансовий облік, економічні механізми, система.

Серед усіх галузей України лідером у споживанні енергоресурсів є житлово-комунальне господарство. Галузь споживає близько 40% енергетичних ресурсів від загального споживання паливно-енергетичних ресурсів в усіх сферах економіки. За таких умов питання розробки економічних механізмів стимулювання енергозбереження на підприємствах житлово-комунального господарства набуло великої державної ваги.

В умовах величезних обсягів енергоспоживання та за наявності високих непродуктивних втрат енергоресурсів проблемам підвищення енергозбереження в ЖКГ присвячується все більше число наукових досліджень. Серед цих досліджень слід відмітити наукові праці таких учених ХНАМГ: Бакаліна Ю.І., Бубенко П.Т., Маляренко В.А., Сніжко С.В., Торкатюка В.І., Шутенко Л.М. [1-8] та ін. Роботи цих вчених внесли вагомий внесок до теорії і практики вирішення різних аспектів проблеми енергозбереження. Але науково-практичні проблеми економічного стимулювання впровадження енергозберігаючих заходів у житлово-комунальній сфері економіки залишається ще далеко не вирішеними.

Однією з таких ключових проблем є практична відсутність на підприємствах ЖКГ належного управлінського обліку. Необхідно вказати, що управлінський облік не є частиною бухгалтерського обліку. Він є самостійним напрямком інформаційного забезпечення управління, що використовує в рівній мірі методи та принципи стратегічного та оперативного менеджменту, реінжинірингу бізнес-процесів та бухгалтерського обліку.

Сучасний управлінський облік можна визначити як вид діяльності в рамках однієї організації, який забезпечує управлінський апарат організації інформацією, використовуваною для планування, власне управління та контролю за діяльністю організації. Мета управлінського обліку – орієнтація управлінського процесу на досягнення основних цілей, що стоять перед підприємством. Для цього управлінський облік забезпечує виконання наступних функцій:

- координація управлінської діяльності по досягненню цілей підприємства;
- інформаційна та консультаційна підтримка ухвалення управлінських рішень;
- створення та забезпечення функціонування загальної інформаційної системи управління підприємством.

Суттєві вади в організації управлінського обліку на підприємствах житлово-комунальної сфери обумовлюють відсутність комплексності та причинно-наслідкового зв'язку між функціонально залежними процесами енергозбереження на макроекономічному та мезо-, мікроекономічному рівнях. Існуюча схема енергоспоживання підприємствами ЖКГ у загальному вигляді може бути представлена на рис.1, де стрілками позначено первинну облікову документацію.

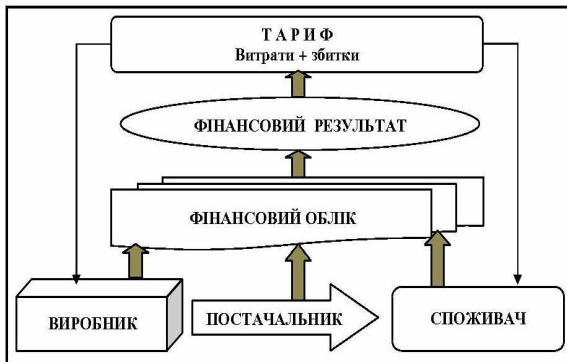

Рис. 1 – Існуюча схема енергоспоживання ЖКГ

З точки зору недосконалості приведеної на рис. 1 схеми є те, що сукупні результати реалізації локальних заходів з енергозбереження не знаходять відображення у фінансовому обліку підприємства. Ці результати, зазвичай, поглинаються збитками, отриманими в результаті інфляції, недоліків у системах фінансування і не в останню чергу незадовільного менеджменту.

За даними Національної комісії регулювання ринку комунальних послуг України упродовж всього періоду проведення житлово-комунальної реформи в діяльності підприємств галузі домінувала стала тенденція – систематичне і суттєве підвищення собівартості комунальних послуг. В результаті фактична собівартість за статистичними даними щорічно в середньому на 20-30% перевищувала відповідні розміри існуючих тарифів на житлово-комунальні послуги. У 2012 р. на підприємствах теплопостачання покриття собівартості доходами становило близько 70%, на підприємствах водопостачання – 60%.

Існуючі механізми формування фінансового забезпечення господарської діяльності підприємств ЖКГ є вкрай недосконалими. Загально-визнаним недоліком їх є систематичне не виправдане завищення витрат, а також можливість перекладати усі витрати, включаючи наднормативні ресурсні втрати, на споживачів, зокрема в значній мірі на населення. Багаторічна практика підтвердила, що діючі методичні підходи до «ринкового» реформування ЖКГ не продукують належну матеріальну зацікавленість в проведенні ресурсозберігаючих заходів, не створюють необхідних економічних стимулів до залучення інвестицій, а лише викликають макроекономічний «розгін» інфляції, так як житлово-комунальні послуги споживає усе населення і усі галузі економіки країни.

Методична недосконалисть визначення фінансових результатів операційної діяльності вітчизняних житлово-комунальних підприємств пов'язана, перш за все, з неналежним відображенням у фінансовому обліку суб'єктів господарювання операцій по економії паливно-енергетичних ресурсів, яку отримують підприємства ЖКГ. Проведений аналіз нормативних та практичних документів щодо існуючої системи фінансового обліку свідчить, що вони не регламентують окремого відображення у фінансових результатах діяльності підприємств будь-якої економії ресурсів. Таку задачу повинен виконувати управлінський облік. Проте, державних стандартів проведення управлінського обліку на підприємствах України, які виправдали себе в закордонній практиці, не існує.

Для подолання цього недоліку, на нашу думку, доцільно організувати енергоспоживання підприємств ЖКГ за схемою, наведеною на рис.2.

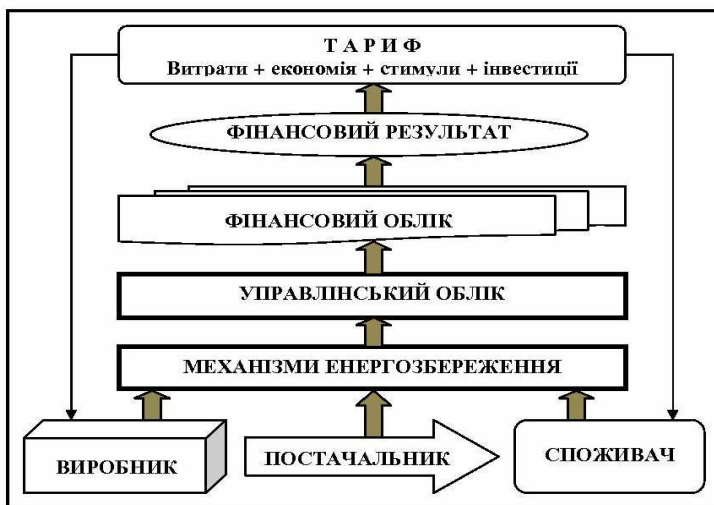

Рис. 2 – Пропонована схема енергоспоживання ЖКГ

Схема рис.2, на відміну від схеми рис.1, додатково містить блоки «Механізми енергозбереження» та «Управлінський облік». Наявність уведення пропонує розкрити великі можливості у корінному підвищенні зацікавленості підприємств в ощадливому ставленні до витрат енергетичних ресурсів.

З метою підвищення ефективності управління процесами енергозбереження автори вважають доцільним створення на підприємствах ЖКГ центрів відповідальності енергозбереження на принципах управлінського обліку, що сприяло б значному покращенню організації робіт по зменшенню непродуктивних втрат питної води, тепла та електричної енергії.

Важливим завданням роботи Центру має бути визначення реальної економії енергоресурсів. Підставою для таких розрахунків мають стати енергопаспорта на житлові і комунальні об'єкти. Для прикладу, розглянемо розрахунок економії тепла в результаті реалізації заходів по утепленню будівель. Економію тепла на опалювання житлових будівель визначимо за формулою

$$\Delta Q_{\text{оп}}^{\text{річн.}} = W \cdot \Delta q_{\text{оп.}} \cdot (t_{\text{вн.}} - t_{\text{ср.оп.}}) \cdot n \cdot \tau \cdot 10^{-6},$$

де $\Delta Q_{\text{оп}}^{\text{річн.}}$ – річна економія витрат тепла, ГДж; W – об'єм будівель по

зовнішньому обміру, м^3 (без підвалу приймається 360000 м^3); $\Delta q_{\text{оп.}}$ – зменшення питомої опалювальної характеристики будівлі після утеплення, $\text{кДж/м}^3 \cdot \text{год} \cdot ^\circ\text{C}$; $t_{\text{вн.}}$ – усереднена внутрішня температура опалювального приміщення, $^\circ\text{C}$ (приймається $+18^\circ\text{C}$); $t_{\text{ср.оп.}}$ – середня температура зовнішнього повітря за опалювальний сезон (приймається -2°C); n – число днів опалювального сезону (приймається відповідно до кількості днів опалювального періоду – 180 днів); $Ч$ – число годин опалення за добу (приймається 24 години).

Для випадку, що розглядається в даному прикладі, можуть бути рекомендовані значення питомих опалювальних характеристик житлових будівель, які наведено на рис.3. Графіки рис.3 розроблено в Інституті «Укржилремпроект» для визначення витрат тепла на опалення будівель.

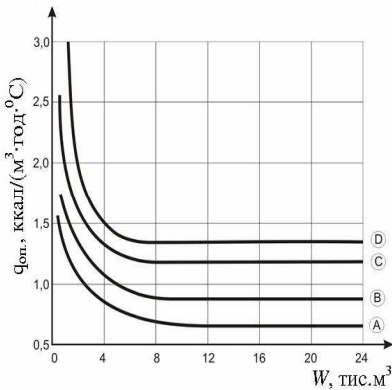

Рис. 3 – Графіки для визначення $q_{\text{оп.}}$ – питомої опалювальної характеристики будівель

Визначаємо економію тепла

$$\Delta Q_{\text{оп}}^{\text{річн.}} :$$

$$\Delta Q_{\text{оп}}^{\text{річн.}} = 360000 \cdot (1,5 - 1,3) \cdot (18 + 2) \cdot 180 \cdot 24 \cdot 10^{-6} = 6\,220,8 \text{ ГДж.}$$

Виходячи з ціни 1000 м^3 газу 3500 грн. ,
 $1 \text{ ГДж} = 0,239 \text{ Гкал}$, $9 \text{ Гкал} \approx 1000 \text{ м}^3$ газу,

$$\Delta Q_{\text{оп}}^{\text{річн.}} = 578\,200 \text{ грн.}$$

Щоб отримана економія від енергозбереження не поглиналася загальними збитками підприємств, необхідно законодавчо для цього передбачити «податковий щит». Суму, яка захищається податковим щитом, доцільно відображати у р.ІV форми №2 «Звіт про фінансові результати». Для ілюстрації вищезазначеного в дисертації розроблена модель інтегрованої системи стимулюючих механізмів енергозбереження на підприємствах ЖКГ (рис.4).

Запропонована система стимулюючих механізмів енергозбереження на підприємствах ЖКГ дає можливість визначити реальні розміри економічного ефекту від впровадження енергозберігаючих заходів та використовувати отриманий прибуток від заходу на рефінансування

інвестицій.

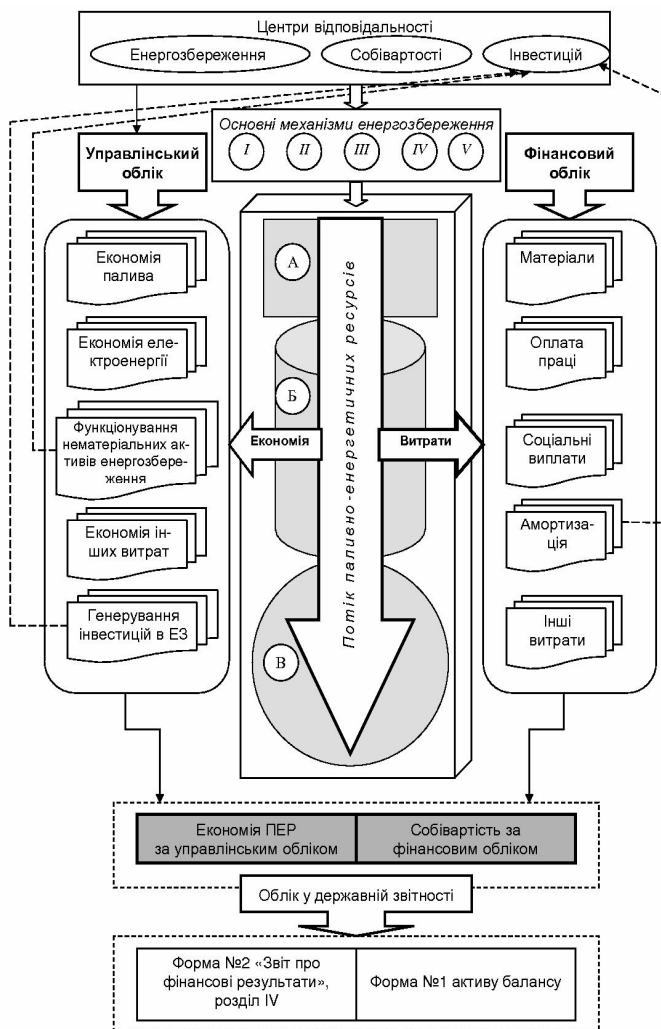

Рис. 4 – Модель інтегрованої системи стимулюючих механізмів енергозбереження на підприємствах ЖКГ:

А – виробник послуг (підприємства ЖКГ); Б – постачальник послуг (передавальні пристрої); В – споживач послуг; I – розробка нормативів та режимних карт ЕЗ (ЕЗ – енергозбереження); II – введення в господарський обіг нематеріальних активів енергозбереження; III – генерування інвестицій в ЕЗ; IV – упровадження планово-попереджувального ремонту енергетичного обладнання; V – створення центру відповідальності енергозбереження.

1. Амортизация і відтворення основних фондів житлово-комунальних підприємств: монографія / [Бубенко П.Т., Тітяєв В.І., Димченко О.В., Таряник О.М., Чистякова І.А., Шкурко О.В.] / За заг. ред. Бубенка П.Т. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 257 с.

2. Бакалін Ю. І. Енергозбереження та енергетичний менеджмент / Ю.І. Бакалін. – 3-те вид., доп. та перероб. – Х.: Бурун і К, 2006. – 319 с.

3. Маляренко В.А. Енергоефективність та енергоаудит / В.А. Маляренко, І.А. Немировський. – Х.: САГА, 2009. – 324 с.

4. Маляренко В.А. Енергозбереження в житлово-комунальному господарстві. Ч. 2. Концептуальні положення і головні напрями енерго- й ресурсозбереження в ЖКГ / В.А. Маляренко, Л.М. Шутенко // Енергосбережение. Энергетика. Энергоаудит. – 2005. – №7. – С. 2-9.

5. Сніжко С.В. Менеджмент в енергетиці / С.В. Сніжко. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 220 с.

6. Торкатюк В.И. Управляющая компания как основное звено экономического механизма энерго- и ресурсосбережения в жилищно-коммунальной отрасли / В.И. Торкатюк, Н.П. Пан, В.И. Углов // Енергосбережение. Энергетика. Энергоаудит. – 2006. – № 12. – С.21-28.

7. Шутенко Л.М. Формування інвестиційної привабливості житлово-комунального господарства шляхом реалізації інноваційних ресурсозберігаючих проєктів / Л.М. Шутенко, В.Т. Семенов // Інституційні та технічні аспекти реформування житлово-комунального господарства-2006. Матеріали міжнародного конгресу. – К., 2006. – С. 92-95.

8. Шутенко Л.Н. Технологические основы формирования и оптимизации жизненного цикла городского жилого фонда (теория, практика, перспективы) / Л.Н. Шутенко. – Х.: Майдан, 2002. – 1054 с.

Отримано 21.03.2013

УДК 332.146 : 69.059.7

Д.В.БУТНИК

Харьковская национальная академия городского хозяйства

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПЛАНИРОВАНИЯ ЭНЕРГОСБЕРЕГАЮЩИХ ТЕХНОЛОГИЙ В СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ

Проанализированы составляющие элементы стратегического управления строительного предприятия. Выделены основные этапы стратегического планирования энергосберегающих технологий в строительной отрасли. Дана классификация направлений стратегического управления экономией энергоресурсами.

Проаналізовано складові елементи стратегічного управління будівельного підприємства. Виділено основні етапи стратегічного планування енергозберігаючих технологій в будівельній галузі. Дана класифікація напрямків стратегічного управління економією енергоресурсами.

Analyzed the components of strategic management of construction enterprises. The basic stages in the strategic planning of energy saving technologies in the construction industry. The classification of areas of strategic management of energy savings

Ключевые слова: строительная отрасль, энергосберегающие технологии, стратегия, планирование, управление.